

udviklingsplan

TUNØ I BALANCE

2011- 2020

Indholdsfortegnelse

1. Introduktion til Udviklingsplanen	3
2. Kort sammenfatning af konklusionerne/anbefalingerne	4
3. Baggrunden	
– Hvorfor har Tunø valgt at udarbejde en udviklingsplan?	5
4. Status – Tunø her og nu	5
5. Arbejdsprocessen	
– Hvordan er der blevet arbejdet med udviklingsplanen?	6
6. Vision og målsætninger	7
7. Udviklingen på Tunø – konkrete ønsker, projekter og forslag til handling samt overvejelser og perspektiver	7
7.1 Bosætnings- og erhvervsgruppen	8
7.2 Færgegruppen – adgangen til Tunø	9
7.3 Sundhedsgruppen	9
7.4 Gruppen om Skole og børnepasning	10
7.5 Turismegruppen	11
7.6 Gruppen om vedvarende energi	12
7.7 Tunø-Fonden	13
7.8 I/S Tunø Bys Vandværk	13
7.9 Tunø Festival	14
8. Konklusioner og anbefalinger	14
9. Handlingsplan	15

1. Introduktion til udviklingsplanen

En udviklingsplan er begyndelsen til noget nyt – en vision og målsætninger for en fælles fremtid. Udviklingen på en ø er ofte kendetegnet af forskellige projekter, som foreningerne og private har udviklet og gennemført. I de fleste tilfælde er det godt. En fælles udviklingsplan kan samle op på de eksisterende tiltag, og beboerne kan samlet finde de næste skridt i den retning, der er enighed om at gå. Jo flere mennesker og foreninger der er sammen om at udarbejde en udviklingsplan, jo større sandsynlighed er der for at det er en fælles plan, som hele øen finder ejerskab til. Derfor er det vigtigt med en god proces omkring udarbejdelsen af en udviklingsplan. Selve arbejdsprocessen giver en bedre fornemmelse af de muligheder, der er på øen, og de ressourcer og ønsker øboerne har til fremtiden.

En gruppe aktive tunboere tog sammen med Tunø Beboerforening i februar 2010 initiativ til afholdelse af et café-møde med 30-40 deltagere, hvor mange idéer kom frem. Der blev dannet 5 arbejdsgrupper, som påbegyndte arbejdet med at afdække deres emner.

Småøernes Aktionsgruppe finansierede eksternt konsulentbistand til hjælp til udarbejdelsen af en ansøgning. Beboerforeningen søgte i maj 2010 Ø-støtten i Indenrigs- og Sundhedsministeriet og fik bevilliget et beløb, så der kunne hyres en ekstern konsulent. Arbejdsprocessen omkring selve Udviklingsplanen blev genoptaget i december 2010. I mellemtiden er Tunø blevet udvalgt

sammen med 2 andre småøer til at deltage i et vedvarende energi projekt, som Småøernes Aktionsgruppe har igangsat i samarbejde med 3 småøer i Irland. Arbejdsgruppen omkring dette projekt er kommet med sammen med de øvrige 5 grupper, således at der nu er 6 arbejdsgrupper.

Tunø har således valgt en arbejdsproces til udviklingen af planen, hvor nogle af arbejdsgrupperne efter idéudviklingsmødet i foråret 2010 arbejdede videre, andre lå stille. Hen over sommeren ligger meget af den slags arbejde stille, da Tunø har mange turister og al koncentration går mod at servicere dem – da det er en vigtig indtægtskilde for øen. Arbejdet blev genoptaget i efteråret 2010.

Der er i januar 2011 dannet en styre/tovholdergruppe for udviklingsplanen bestående af repræsentanter fra arbejdsgrupperne, én udpeget fra Beboerforeningen og igangsætteren af processen.

Gruppen består af:

Heine S. Birckner,
heine.birckner@gmail.com,
27510612

Bent Sundgaard, bent@
solo-gruppen.dk, 8699 3711/
86553091, Bosætnings- og
erhvervsgruppen

Kristian Wiese, kristian.
Wiese@gmail.com, 86553023,
Energigruppen

Susanne Rohde,
sro@tl.dk, 86553091/28725906,
Færgegruppen

Michala T. Olesen, kombi@
mail.tele.dk, 86553064, Skole-
og børnepasningsgruppen

Lars Stensgaard Løndorf,
lars-sp@youmail.dk, 87475820,
Sundhedsgruppen

Hanne T. Thaysen,
tromborgthaysen@mail.dk,
86553141, Turismegruppen.

Medlemmerne af styre/tovholdergruppen fungerer også som kontaktpersoner til arbejdsgrupperne, så hvis nogle vil med i arbejdet eller har forslag og kommentarer, så kan de kontaktes.

Styregruppen har i arbejdsprocessen haft det overordnede ansvar for udarbejdelsen af udviklingsplanen, koordinerer og støtter arbejdet i grupperne, har kontakten til pressen, kommunen og andre interessenter, sikrer den demokratiske arbejdsform og sikrer at andre tiltag og aktiviteter på Tunø bliver en del af udviklingsplanen. Styregruppen har lavet aftalen med den eksterne konsulent.

Den eksterne konsulent på arbejdsprocessen er Kirsten Malling Olsen, kirsten@mallingo.dk og tel. 25476562. Hun kan ligeledes kontaktes for spørgsmål og kommentarer.

2. Kort sammenfatning af konklusioner og anbefalinger

Tunø i balance er visionen for øen. Følgende prioriteringer (besluttet på fællesmødet 16. april 2011) tegner aktiviteterne og udviklingen frem mod 2020:

For turismegruppen blev det prioriteret at få planlagt og gennemført en undersøgelse af turismen på Tunø – hvorfor kommer turisterne og ikke mindst – hvorfor kommer de ikke? Desuden skabelsen af en fælles hjemmeside og bedre information på havnen.

Energigruppen fik mandat til at fortsætte deres gode arbejde hen imod et selvforsynende Tunø.

Sundhedsgruppen fik mandat til at arbejde videre med at fremme sundhedsfaciliteterne på Tunø i samarbejde med Odder Kommune – første prioritet er at arbejde for en fastboende sygeplejerske.

Børn/skole/børnepasningsgruppen fik mandat til at arbejde videre med deres forslag om et fælles skole og pasningstilbud på skolen for alle børn i en positiv dialog med Odder Kommune. Desuden skal de arbejde på at udvide skolens tilbud til også at omfatte børn fra fastlandet.

Bosætnings- og erhvervsgruppen fik mandat til at arbejde videre med etablering af en erhvervsforening på Tunø, etablering af et idécenter for iværksættere og skabelse af muligheder for bosætning som fastboende og "på prøve".

Færgegruppen fik opbakning til at planlægge og udarbejde et undersøgelsesprojekt for en analyse af færgemulighederne til og fra Tunø. Det skal søges midler til denne analyse, så

den kan gennemføres af professionelle. Analysen vil give betingelserne for at beslutte på hvilken måde, der skal arbejdes videre med færgeproblematikken.

Desuden blev det besluttet, at den nuværende status quo fredning fra 1965 skal undersøges grundigt med henblik på at få den ændret, så den er tidssvarende i forhold til Tunøs behov.

Forankringen af Udviklingsplanen ligger hos Tunø Beboerforening. Der har været stor enighed om, at den fortsatte dialog og samarbejdet med Odder Kommune skal foregå i en positiv stemning. Dette ønske er udtrykt af både Tunboerne og de 6 politikere, der har været med i processen.

3. Baggrunden for udviklingsplanen på Tunø

Tunø har i de sidste 10 til 15 år været inde i en positiv udvikling med stor tilflytning af især pensionister og efterlønsmodtagere. Det har sikret øen nye ressourcer og har skabt mange aktiviteter. Men i samme periode er der forsvundet arbejdspladser i landbruget, og antallet af børnefamilier er blevet kritisk lavt. Det sidste betyder, at fremtiden for Tunø skole er usikker. Skolen har været lukket i en periode, men er nu genåbnet. Øens tre største turistvirksomheder står over for et generationsskifte. Der var og er stor bekymring på øen for nedgang i det kommunale service niveau – særligt med hensyn til færgen og på sundhedsområdet. Fra 1. maj 2011 er der ikke nogen sygeplejerske på Tunø.

Der har været et fald i antallet af turister på Tunø. Men dog ikke særlig stort fald. Der har igennem flere år været så mange turister, som øen kan bære – i hvert fald i højsæsonen. Antallet af både i lystbådehavnen er også faldende – måske på grund af en meget høj havneafgift. Odder Kommune ejer havnen.

Færgens sejlplan gør, at det ikke er muligt at pendle dagligt til og fra øen. Behovet for arbejdspladser og indtægtsmuligheder på øen er derfor stort. Tunø Beboerforening vil gerne sætte gang i en proces i gang for at undersøge, hvilke udviklingsmuligheder og potentialer øen har. Og fremkomme med konkrete handlingsforslag. Dialogen imellem Odder Kommune og Tunø har i perioder været ret dårlig. Tunø vil gerne forbedre og udvikle samarbej-

det med Odder Kommune for at sikre fælles fodslag i udviklingsmulighederne for Tunø.

4. Status på Tunø

Der bor 116 mennesker på Tunø. Som andre danske småøer har der været en løbende nedgang i antal beboere – dog med den særlige undtagelse, at Tunø har formået at øge beboerantallet væsentligt siden 1980'erne, hvor det lå på omkring 80. Befolkningstallet toppede omkring 1930 med 256 beboere. Der er mange faste ferie- og weekendgæster.

Aldersfordelingen er som følger:

Alder	Antal
<10	10
10-20	5
20-30	4
30-40	8
40-50	7
50-60	19
60-70	28
70-80	27
80-90	7
>90	1

Som det fremgår af tabellen er hovedparten af beboerne imellem 50 og omkring 80 år gamle. Der er 10 børn under 10 år og 5 under 20. Det betyder, at der stadig er børn til pasning og skolegang. Der er en stor andel af pensionister. En del af disse er et stort aktivt for øen, idet de er involverede i foreningsmæssige og private aktiviteter. Der er skole, købmand, kirke, fyrtårn, forsamlingshus, 3 spisesteder, mange aktive foreninger, museum, netcafé og flere turistprægede butikker. De mange aktive foreninger betyder, at Tunø er en levende ø. Foreningerne har igennem

årene været gode til at planlægge og beskrive udviklingsprojekter, som de også har formået at søge penge hjem til. Landsbyen er velholdt og er en blanding af gammelt og nyt byggeri. Tunø's færge går til Hov – og den betegnes som den færge blandt småøfærgerne med den dårligste fartplan. Tunø er en del af Odder Kommune. Landbruget var tidligere et hovederhverv, men nu er der én porreproducent på øen. Turismeerhvervet er øens vigtigste erhverv.

Efter lukning af øens mejeri i 1964 og slagteriet i Odder i 1987 er dyreholdet næsten ophørt.

År 2007 kom der igen et større dyrehold på øen, nemlig 20 moderfår, så nu er man leveringsdygtige i "Tunølam". Ellers dyrker man hovedsageligt grønsager med porrer som største afgrøde, da klimaet giver optimale vilkår for grønsagsdyrkning. Men store arealer ligger dog udyrkede hen. Et varieret landskab Tunø blev også kaldt Tvillingeøen. Den har i stenalderen været delt i to, som det kan fornemmes ved de to bakkede områder. De er adskilt af mosen, som var det tidligere sund. I de stejle klinger mod både syd og nordvest ses tydelige moræneaflejringer fra istiden. Den har forårsaget både bakkerne og det meget dybe farvand mod Samsø, hvor igennem en stor del af fragtskibene fra Østersøen passerer.

Flora og fauna Tunø's mange solskinstimer og ringe nedbør gør det muligt for figen- og morbærtræer at vokse her, ligesom den grønbrogede tudse har sit nordligste levested.

I klinterne yngler store kolonier af digesvaler, strandskader og stormmåger. Her findes også den 5. største koloni af den sjældne alkefugl tejsten, som kun yngler ca. 18 steder i Danmark. Af hensyn til de rugende fugle må man ikke færdes langs stranden ved klinterne i yngletiden.

Fredningen

Der forligger en status quo fredning fra 28. januar 1965. Fredningen omfatter hele øen, bortset fra Tunø by. Den betyder, at arealerne skal bevares i deres nuværende tilstand, således at ejendommenes karakter af landbrug og skovbrug opretholdes. Det gælder også mark og skovområder, hvor man ligeledes tager hensyn til de landskabelige og naturvidenskabelige værdier. Derudover er der en række sær-bestemmelser omkring fredningen, der omfatter bygninger, terrænreguleringer m.m. I forbindelse med fredningen erhvervede staten en række arealer på Tunø bl.a. teltpladsen på Revet, spejderpladsen, et stort skovareal på Nordstranden samt en del af Bjerget midt på øen. Status quo fredning må man nok i 2011 konstatere, fungerer ikke efter sin oprindelige hensigt, og desværre er den i dag en hæmsko for øens samfundsmæssige udvikling.

Havvindmøllerne

Ved Tunø Knob er der rejst en halv snes 63 m høje vindmøller. De udgør Danmarks første park af vindmøller anbragt i havet og blev rejst i 1995 som et forsøgsprojekt.

5. Arbejdsprocessen

Det fælles arbejde med Udviklingsplanen startede op igen

med afholdelse af fællesmøder i den sidste weekend i januar 2011. Heine Birckner og Michaela T. Olesen havde ansvaret for indkaldelsen og udarbejdelsen af indholdet sammen med den eksterne konsulent. Sidstnævnte var ordstyrer. Der var møde fredag d. 28. januar om "Hvad er en udviklingsplan, og hvad kan den bruges til". Venø har udarbejdet en handlingsplan sammen med 4 øvrige småøer (initieret i 2009-2010 og finansieret af Småøernes Aktionsgruppe). Jan Bendix fra styregruppen på Venø holdt et oplæg om erfaringerne derfra – både selve udarbejdelsen og hvad der efterfølgende er kommet ud af udvikling på Venø som følge af planen. Der var 20 deltagere.

Næste dag var emnet visioner og målsætninger, og arbejdsgrupperne holdt oplæg om deres arbejde. Mange grupper var kommet langt i deres overvejelser og afklaringer. Andre var knap så langt. Der var en god debat om gruppernes indlæg blandt de 40 deltagere. Der var mulighed for dannelsen af nye grupper, og nye deltagere til de eksisterende grupper var meget velkomne. Til dette møde deltog 4 politikere fra Odder Byråd. De nåede inden fællesmødet en rundtur på øen og en frokost på skolen. Der blev ikke holdt politik-erindlæg som sådan, men de kommenterede ivrigt og kom med gode input til arbejdet. Tunø ønsker en fast kontaktperson i kommunen. Det blev støttet af politikerne. Søndag var en arbejdsdag for arbejdsgrupperne, hvor den eksterne konsulent holdt et indlæg om arbejdsmetoder og gav grupperne sparring i deres

arbejde. Der var ca. 20 deltagere.

Deltagerne på fællesmøderne og i arbejdsgrupperne består både af fastboende og af fritidshusfolk. Det giver en god energi og mange forskellige erfaringer og faglighed til arbejdet, at begge grupper er aktive i udarbejdelse af planen. Der er mange fritidshusejere, der kommer meget på Tunø.

Arbejdsgrupperne arbejdede videre med deres skriftlige bidrag med en deadline d. 15. marts til styregruppe og konsulent. Konsulenten udarbejdede derefter første udkast til Udviklingsplanen. Derefter blev den mangfoldiggjort til alle på øen. På fællesmødet afholdt lørdag d. 16. april var der omkring 30 deltagere inkl. 2 byrådspolitikere fra Odder Kommune og en journalist fra Horsens Folkeblad. Udkastet blev præsenteret og arbejdsgrupperne fremlagde deres bidrag til debat. Der var en ivrig debat - og vision, målsætninger og prioriteringer for emnerne i Udviklingsplanen blev besluttet. Grupperne fik dermed et godt mandat til fortsættelse af udviklingsarbejdet

Den endelige udviklingsplan bliver sammenskrevet af konsulenten i et udkast til styre/tovholdergruppen. Efter deres gennemsyn og kommentering bliver Udviklingsplanen mangfoldiggjort i sin endelige form og præsenteret ved festlig sammenkomst fredag d. 24. juni. Her vil hele øen, kommune, politikere, presse og andre interesserede blive inviteret.

6. Vision og målsætninger

Visionen er TUNØ I BALANCE.

Målsætninger

Udviklingen på Tunø skal foregå i et positivt samarbejde og dialog med Odder Kommune. Naturens ressourcer udnyttes i øget omfang til fødevarerproduktion – der produceres med succes flere fødevarer specialiteter på Tunø i 2020. Der arbejdes på at skaffe flere jobs (5) indenfor fødevarerproduktion og forædling.

Tunø er energimæssigt 100 % selvforsynende ø med vedvarende energi og har et energioverskud, der sælges til andre.

Befolkningssammensætningen udignes mere. Der arbejdes aktivt på at få flere børnefamilier til øen. Målet er at have så mange børn, at skolen holdes i gang, og at der etableres pasning for de mindre børn.

Der udarbejdes planer for og gennemføres hjælp til de børnefamilier, som allerede har vist interesse for at bosætte sig på Tunø. Denne hjælp fortsættes ved fast bosætning.

Turist sæsonen skal udvides. Antallet af turister er 100.000 fordelt både over høj- og lav sæsoner.

Færgen skal have en fartplan, der giver mulighed for pendling til og fra øen.

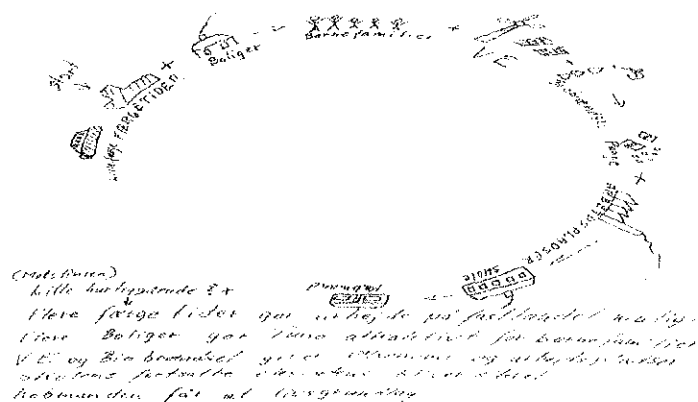
Sundhedsservicen på Tunø skal være sammenlignelig med servicen på fastlandet.

Visionsdebatten blev startet på fællesmødet d. 29. januar 2011 ved at alle på mødet kom frem med de positive ord, der umiddelbart faldt dem ind, når tanken er på Tunø.

Disse ord er:

Festival, færgetider, dejlig natur, fred, co-neutral, nære værdier, mangfoldigheder, dejlig færgetur, havet, tunøborger, tryghed, skønhed, retræte, godt lille samfund, social samhørighed, refugium, rekreation, bilfri, ro, overskuelighed, stilhed, mørket, gæstfrihed, vedvarende energi, selvforsynende, samvær, afslapning, vand og øl, omsorg for hinanden, tidslømmen, kriminalitetsfri, for alle aldre, svært at tjene penge, tilhørsforhold.

Tunø i balance

Notater og tegninger fra et af debattmøderne

7. Udviklingen på Tunø

Til dette afsnit har de 6 arbejds-grupper hver i sær bidraget med deres afklaringer, uddybning og forslag til projekter og aktiviteter. Grupperne er Bosætnings- og erhvervsgruppen, Færgegruppen, Sundhedsgruppen, Skole og børnepasningsgruppen, Turismegruppen og gruppen med Vedvarende energi. Medlemmerne af arbejdsgrupperne er både fastboende og fritidshusfolk.

Der er allerede mange ting i gang på Tunø. En del af disse beskrives også i Udviklingsplanen. Udviklingsplanen kommer med forslag til nye tiltag, som skal blive en del af alle øvrige tiltag på Tunø – de skal tilsammen skabe mere og bedre udvikling i den retning tunboerne ønsker det. For alle 6 arbejdsgrupper har øen på fællesmødet d. 16. april 2011 givet et mandat til prioriterede emner til at arbejde videre med. Disse står først i hvert arbejdsgruppe-afsnit.

7.1 Bosætnings- og erhvervsgruppen

Bosætnings- og erhvervsgruppen fik mandat til at arbejde videre med etablering af en erhvervsforening på Tunø, etablering af et idécenter for iværksættere og skabelse af muligheder for bosætning som fastboende og "på prøve". Formålet for gruppen er at synliggøre og fremme udviklingen af Tunø's erhvervs-muligheder for at holde øen i balance, både hvad angår økonomi, natur og menneske og som den naturperle den er, og derigennem at fastholde og udvikle interessen for at bosætte sig på Tunø. Der skal ydes en indsats for at fremme forståelsen af, at det er muligt at bo og arbejde på Tunø, under de forhold Tunø kan byde på, både i dag og i fremtiden. Dette gælder både de, der i dag bor på Tunø, og de der senere ønsker at bosættes sig på Tunø.

Bosætning

Udviklingen bør foregå, så beboersammensætningen i højere grad afspejler det øvrige Danmark:

Børnefamilier skal have mulighed for bosætning med trygge rammer for børnene og deres forældre, hvad angår opvækst i almindelighed, herunder naturligvis med skolegang, pasning m.v.

Børnefamilier hvor børn er i familiepleje, bør have mulighed for bosætning, idet børnene kan opleve et stille ø liv, sammen med Tunø's øvrige børn. Disse familier tager ofte egen økonomi med til øen, og er ikke

i samme grad afhængige af fuldtidsarbejde, i øvrigt.

Familier der ønsker et mere tilbagetrukket liv, men stadig med lyst til at skabe deres indtægt ved alternative erhvervs muligheder, skal kunne finde muligheder på Tunø.

Familier der ønsker bosætning på Tunø, men ønsker at forblive erhvervsaktive på fastlandet, bør kunne pendle mellem

Tunø og deres arbejdsplads. Sommerhusejerne skal have forøget mulighed for at kunne skabe sig en fremtid som fastboende.

De ældre beboere skal have en tryk forvisning om, at kunne blive på Tunø. Også hvis helbredet kræver særlig pleje.

Erhvervs muligheder

For at fremme og udvikle erhvervs mulighederne på Tunø, bør der etableres en erhvervsforening med det formål at udveksle erfaringer, samt helt nødvendigt, at medvirke aktivt som mentorer for tilflyttere med lyst til, at bosætte sig og leve erhvervsmæssigt på Tunø. Der skal etableres et idécenter for de, der ønsker at udvikle sig erhvervsmæssigt på Tunø. Et idécenter kunne tænkes oprettet i Jens Meinhardts gård. Her er plads til indretning

af bomulighed for de, der lige skal prøve ø livet før beslutning om, at investere i fast bolig på Tunø. Samtidig er der mulighed for "tag over hovedet," som iværksætter med behov for værksted, lager m.v.

Tænk tank / muligheder for et idécenter:

Håndværksevirkosomhed i almindelighed.

Service virksomhed / vicevært ordning.

Familie pleje / dagpleje.

Læge / sygeplejerske.

Dagpleje.

Kontor virksomhed o.l.

Dagligvare handel.

Gaveartikler / handel med / fremstilling af.

Lettere produktion.

Kro / servering o.l.

Dyrehold.

Dyrkning af vin / forædling.

Dyrkning af anden avl som frugt, bær o.l.

Produktion / forædling af frugt / bær m.v.(syltetøj, o.lign.)

Naturligvis frilands gartneri.

Turist-guiding m.v.

Der bør tænkes i husmandsbrug. Nye ideer kan udvikles som "klyngesamarbejde".

Al udvikling skal naturligvis afstemmes efter Tunø's muligheder og med respekt for den perle Tunø er i dag. Det vil være naturligt for enkeltproducenter at tilslutte sig Småøernes Fødevarenetværk.

Gruppens forslag til opgaver:

Etablering af erhvervsforening
Job/boligportal

Mulighed for bosætning fast og på prøve.

Idé center med mulighed for iværksættere.

Øvrige tiltag afhængig af de muliges kunst.

7.2 Færgegruppen – adgang til Tunø

Færgegruppen fik opbakning til at planlægge og udarbejde et undersøgelsesprojekt for en analyse af færgemulighederne til og fra Tunø. Det skal søges midler til denne analyse, så den kan gennemføres af professionelle. Analysen vil give betingelserne for at beslutte på hvilken måde, der skal arbejdes videre med færgeproblematikken.

Gruppen har arbejdet med færgeproblematikken i stikordsform. Færgen er under Odder Kommune og hjemmehørende i Hov.

Vision

Færgen sejler 5-8 gange om dagen – fra kl. 05.00 til 22.00 med en fartplan der giver mulighed for at pendle til og fra Tunø dagligt.

I sæsonen sejler "stor" færge med plads til gods.

Uden for sæsonen sejler "lille" hurtigfærge til persontransport, suppleret med "stor" færge med 2-3 ugentlige afgange.

Samdrift med Samsø

Formål

Færgen er livsnerve for Tunø – der skal være en tidssvarende færgeforbindelse til fastlandet.

Delmål:

Tilflytning af børnefamilier til Tunø.

Øget beskæftigelse på Tunø.

Mulighed for at bo på Tunø og

arbejde på fastlandet.

Tilflytning af selvstændige erhvervsdrivende (håndværk, handel, service, dyreavl, landbrug m.m.).

Fastholdelse og udvikling af Tunøs kulturelle styrker.

Fastholdelse af antallet af turister og gæster og give dem mulighed for at blive på øen i længere tid.

Færgen skal være en god/acceptabel arbejdsplads.

Aktiviteter

Undersøge økonomi ved flere daglige afgange

Undersøge muligheden for og konsekvensen af at udlicitere færge til Tunø.

Sammenligning med færgedrift og øer med samme overfartstid og antal indbyggere.

Undersøge rigtigheden i udmåling af tilskud til Tunøfærge (grundlaget)

Undersøge i hvilket omfang statstilskuddet til færgen bruges til formålet.

Målgruppe

Fastboende på Tunø.

Sommerhusejere
Selvstændige erhvervsdrivende (håndværk, handel, service, dyreavl, landbrug m.m.).

Turister og gæster.

Odder Kommune
Staten.

Strategien er, at Tunøs udvikling har sammenhæng med adgangen til Tunø og relationen til Odder kommune.

Styring/ejerskab hos:

Odder Kommune.

Formaliseret samarbejde mellem Tunøs færgegruppe og embedsmand og/eller politiker fra Odder Kommune.

Budget:

Færgepulje (staten) – henlæggelse til færge
Økortordning

7.3 Sundhedsgruppen

Sundhedsgruppen fik mandat til at arbejde videre med at fremme sundhedsfaciliteterne på Tunø i samarbejde med Odder Kommune – første prioritet er at arbejde for en fastboende sygeplejerske.

Vision

At de sundhedstilbud, der findes på Tunø, bliver tilsvarende de tilbud, man kan få på fastlandet

At Tunø bliver et attraktivt sundhedstilbud til glæde for alle borgere i kommunen.

Som konsekvens af Odder Kommunes nedlæggelse af øens sygeplejerskestilling pr. 1.maj 2011, bliver den kommunale og regionale service på Tunø forringet. Region Midtjyllands AMK-vagt (Akut Medicinsk Koordination), som varetager opkald til 1-1-2, samt iværksætter akut behandling og transport, har optimeret deres service efter øens forhold. Tunø får nu positiv særbehandling ved opkald til 1-1-2. Endvidere er AMK-vagt ved at finde frivillige lokalt på Tunø, som kan træde ind i en first-responder-ordning. Der er endnu ikke fundet en gennemsigtig løsning på, hvordan Odder kommune fremover vil opretholde et tilfredsstillende service af syge- og hjemmepleje efter Serviceloven.

Formål for Sundhedsgruppen

Primært mål er at søge en dialog og vilje til at genoprette sygeplejerskefunktionen på Tunø. En ø-sygeplejerske vil skabe større tryghed og hurtigere bistand ved sygdom og akutte kriser. Endvidere er det af helt afgørende betydning

for den kommunale og regionale service, at der befinder sig en sundhedsfaglig person på Tunø, som kan udvikle Tunø's sundhedsfaglige position i kommune, region og stat.

Sundhedsgruppens sekundære mål er at fremme de sundhedsfaglige aktiviteter på Tunø og tage initiativ til samarbejde med Odder kommune, region og stat, til glæde for alle borgere på Tunø og fastlandet.

Det er tunboernes ønske at: genoprette ø-sygeplejerske stillingen

Ø-lykkecenteret virker som Sundhedscenter for alle kommunens borgere

Ø-lykkecenteret bliver centrum på Tunø for sundhedsfremmende aktiviteter

Ø-lykkecenteret bruges som kursus og udflugtssted med et sundhedsfagligt perspektiv
Ø-lykkecenteret bruges som ekstern klinik for alle offentlige og private udbydere af sundhed
Målgruppen er borgere på Tunø, samt borgere på fastlandet. Strategien er, at man i samarbejde med Tunø Beboerforening søger en dialog med de offentlige myndigheder for at skabe et fokus for Tunø's behov for sygeplejerske.

7.4 Gruppen om Skole og børnepasning

Børn/skole/børnepasningsgruppen fik mandat til at arbejde videre med deres forslag om et fælles skole og pasningstilbud på skolen for alle børn i en positiv dialog med Odder Kommune. Desuden skal de arbejde på at udvide skolens tilbud til også at omfatte børn fra fastlandet.

Vision

Et samlet tilbud til øens børn i alle aldre lokaliseret på Tunø

skole. At skolen/pasningstilbudet bliver et attraktivt tilbud til børnefamilier der gerne vil bosætte sig på øen.

Behov

Hvis Tunø skal være et attraktivt sted at bosætte sig for børnefamilier, skal der være en velfungerende skole på øen og mulighed for pasning af før skole børnene. Skolen skal fortsat fungere som søgnegård.

Formål

At give samme vilkår for børnefamilier på Tunø som andre danske familier har for skolegang og børnepasning i nærområdet.

Delmål

Skolen og livet som barn på Tunø profileres/tydeliggøres så det kan være med til at tiltrække børnefamilier. Tunø skole er landets mindste, og de fordele/værdier det giver, skal fremhæves.

Lokalerne på skolen skal institutionsgodkendes.

Alle børn i Odder kommune skal have mulighed for at gå i skole på Tunø. Det kan være med til at trække ressourcer til skolen i form af flere lærer/pædagoger, og dermed styrke skolen. Ikke mindst vil børnene få stort udbytte af at gå i en lille, tryk skole med plads og tid til den enkelte elev.

Gratis transport til de klasser på Hov skole som er tilknyttet klasserne på Tunø skole. Når det er begge skoler der frit kan rejse vil børnene få mere kontakt til hinanden, og samarbejdet mellem de to skoler styrkes. Desuden ville visse fag kunne undervises fast på Tunø, f.eks. naturfag.

Aktiviteter

Opslag om skolens værdier/fordele og livet på Tunø omdeles/ophænges på skoler og i daginstitutioner i større byer. Hjemmeside, der fortæller om skolen med link fra de andre Tunø hjemmesider.

Planche på øen, der fortæller om skolen og livet på Tunø. Undersøge hvad der kræves,

Ovenfor: Loppemarked på skole

Th.: Træskulptur foran Tunø Museum.

for at lokalerne på skolen kan institutionsgodkendes. Undersøge muligheder for at søge fonde/sponsorater til at dække udgifterne i forbindelse med godkendelsen af lokalerne. Sammen med Odder Kommune finde frem til betingelserne for at gennemføre ideen om et samlet tilbud til alle øens børn.

Bæredygtighed

I et integreret pasnings/skoletilbud vil de ansatte kunne afløse hinanden ved sygdom, ferie og fridage og derved undgås det at bruge penge på vikarer fra fastlandet eller at afløse skoledage og pasning. Ikke mindst vil denne løsning give mulighed for at de ansatte har nogle at samarbejde med og udveksle/udvikle ideer med. For børnene vil det give en mere struktureret hverdag med

faste, trygge rammer, og en sikkerhed for hvad de skal den næste dag, og hvor de skal hen. Hidtil har især dagplejen været meget uregelmæssig, og der har været mange perioder helt uden pasning, hvilket er uacceptabelt.

Målgruppe

Nuværende og potentielle børnefamilier på Tunø og Odder kommune.

Strategi

Arbejde for et formelt samarbejde mellem (i første omgang) relevant embedsmand i Odder kommune, Hou skole og forældregruppen på Tunø for at sikre attraktive skole- og pasningsmuligheder.

Styring/ejerskab

Odder kommune, Hou skole og Forældregruppen på Tunø

7.5 Turismegruppen

For turismegruppen blev det prioriteret at få planlagt og gennemført en undersøgelse af turismen på Tunø – hvor-

for kommer turisterne og ikke mindst – hvorfor kommer de ikke? Desuden skabes en fælles hjemmeside og bedre information på havnen. Visionen er at udvide turistsæsonen. Tunø lever efterhånden primært af turismen. De fleste erhverv er helt eller delvist afhængige af turisterne. Tunø har tidligere været landbrugs-ø med porrer som største afgrøde. Men det sidste gartneri lever i dag også primært af salg til turister.

Turismen skal udvikles i balance med den natur, øen har, men stadig bevares som en selverhvervende ø med udnyttelse af egne ressourcer. Ellers forsvinder det autentiske islæt, og gør øen mindre attraktiv at gæste, end den er i dag. Flere turistaktører servicerer allerede nu turisterne i sommerhalvåret med traktorture, guidede ture til fods og traktor, sommerhusudlejning dog i begrænset omfang, teltplads og havnen til lystsejlerne, samt naturligvis også bespisning på øens 3 spisesteder, salg hos købmanden og i 3 smykke- og kunstbutikker. Herudover en del små boder med salg af grønsager, sylterier og andet. Der er behov for en koordinering og et øget samarbejde imellem turistudbyderne.

Turisternes vaner og ønsker. Der er kun lidt viden om, hvad turister kommer efter, og hvad de ønsker, og hvor mange der kunne ønske at blive lidt længere. Og intet om dem, der ikke kommer. Hvad skulle gøre dem interesserede, og hvordan flere gæster øen? Der savnes en mere specificeret undersøgelse. Odder Turistbureau vil i samarbejde med medarbejder i kom-

munen komme med et forslag.

PR for Tunø

Kendskabet til Tunø skal øges, så flere får kendskab til denne rolige, naturskønne plet.

I dag søger de fleste informationer på nettet.

Målet er, at alle Tunø-hjemmesider koordineres på en nem og overskuelig måde, måske en ny Tunø-portal, som kan være indgang og paraply for alle informationer om Tunø. Turistbureauet vil overveje mulighederne.

Turismegruppen ønsker en offentlig tilgængelig computer på havnen til informationssøgning om, hvilke muligheder der er, og hvilke aktiviteter, der foregår på Tunø. Såsom traktor- og guidede ture, cykeludlejning, tennis, spisemuligheder, købmandens og andres åbningstider. Med mulighed for bookning, bord- og banebestilling mv.

Havnen

Havnen fungerer fint og er attraktiv og velbesøgt, men antallet af lystsejlere har dog været vigende de sidste par år. Fra knap 12.000 til godt 9.000 sidste år. Hvad er årsagen? Der mangler en plan for havnens udvikling i forhold til ønsket om attraktioner og miljø på havnen. F. eks en lille café, en bod med Tunø-produkter. En gruppe har konkrete planer om røgeri og salg af røgede fisk på havnen. Der er fundet finansiering til dette initiativ. Kommunen overvejer en sejlerstue, da Tunø er et af de eneste steder uden.

Havnelejen er på et forholdsvis højt niveau. Den må følge andre havnes niveau og tilbud – ellers finder sejlerne andre steder hen.

Spisemuligheder
Tunø har pt. 3 velfungerende spisesteder, det ene kiosk/grillbar. Men alle indehavere er desværre ved at nå pensionsalderen, og to steder er sat til salg – uden held. Målet er at bevare mindst ét spisested på sigt, og mindst ét har åbent, når gæsterne er på øen. Alle steder er privatejede. To af stederne er også kombineret med privat bopæl for ejeren, som ikke nødvendigvis fraflytter efter lukning.

Endagsturister og overnatende turister
Tunø har måske snart nået toppen af, hvad øen kan kapere af éndagsturister i sommermånederne, men antallet har dog været vigende de par år. Der var 47.000 med færgeren sidste år mod tidligere 50-60.000 passagerer. En udvidelse af sæsonen har længe været på tale, men er svær at praktisere med nuværende begrænsede færgemuligheder. Det er kun muligt at komme frem og tilbage til Tunø om tirsdagen i vinterhalvåret.

Det vil det have stor betydning, at gæsterne bliver lidt længere. Det kan måske også udvide sæsonen. Begrænsningen er dog mangel på tilstrækkelige antal overnatningsmuligheder. Der er 130-150 sommerhuse på Tunø. De fleste bliver dog udelukkende benyttet af ejeren. Muligheden for at flere sommerhusejere vil udleje skal undersøges. I givet fald skal det markedsføres. Turistchef Edith Derdau vil kontakte de enkelte grundejerforeninger. Der er allerede sat annonce i Tunø Avis for at opfordre sommerhusejere til at udleje i ledige perioder.
En fastboende har købt hus i

byen, som hun tiltænker at om-danne til Bed & Breakfast. Det er et godt skridt på vejen.

Teltpladsen
Teltpladsen har tidligere været meget besøgt (ca. 8.500 overnatninger), måske typisk af mange faste. Antallet er vigende til nu ca. 6000 pr. år. En nedgang på 30 %. Det skal undersøges, hvad grunden til denne nedgang skyldes. Køkken- og badefaciliteter er meget nedslidte og trænger til en ordentlig omgang.
Der er i flere år arbejdet med etablering af campinghytter. Hytterne er sat i nabohøring, desværre med indkomne klager, så afhængig af behandling af klagerne, kan de måske/måske ikke komme op til sommer 2011, som ellers planlagt.
Det overvejes med et forsøg med faste telte (fast bund) til udlejning evt. v/ Isabella. Ved teltplacering er reglerne mere lempelige. Turistgruppen har haft et meget positivt møde med teknisk forvaltning i Odder Kommune. Det overvejes at etablere shelters på spejderpladsen til primitiv overnatning. (evt. uden for teltpladsen)

Andre aktiviteter
Odder Turistforening arbejder meget med forskellige maritime aktiviteter. De vil gerne være Tunø behjælpelige med disse og også andre attraktioner, som passer ind i naturen: Kano/kajak andre vandaktiviteter
Geocatching/skattejagt
Større informationsniveau på havn og rundt på øen.
Vejledning om gode vandre/cykel ruter
Evt. cykel/guideture kombi Samsø

Trampesti gennem fårefold til Højen og Bjerget.
Labyrinth med træer i det fri.
Aktiv/arbejdsferier med kartoffelgravning, pluk-selv.
Æblefestival med æblepresning og alt med æbler.
Udsigt/fugletårn ved Nørreklint eller vestpå, så gæsterne også kommer ud.
Mere info rundt på øen om udsigten og områderne. Også i Fyrtårnet, hvad kan man se?
Legeplads og flere aktiviteter for børn.
Vandrestien øen rundt forbedres med bænke, toilet og renovation.

7.6 Gruppen om vedvarende energi

Energigruppen fik mandat til at fortsætte deres gode arbejde hen imod et selvforsynende Tunø.
Tunø og vedvarende energi

Energigruppen har til formål, at gøre Tunø til en vedvarende energi-ø. Det nuværende energiforbrug er kortlagt, og gruppen arbejder med en kvalificeret plan for selvforsyning med CO₂-fri energi.
Inddragelse af øens beboere og sommerhusejere er en vigtig del af projektet, som især vil bygge på en kombination af varmepumper og vindmøllestrøm.

Energigruppen vil også kortlægge mulighederne for produktion af solcellestrøm, øget produktion af varmt forbrugsvand fra solfangere, mulig produktion af biobrændsel og en bedre energiudnyttelse i øens bygninger. Tunøs samlede forbrug af olie, koks og benzin søges nedbragt og eksport af vedvarende energi fra øen kan i bedste fald kompensere for

et fremtidigt forbrug af fossile brændsler.

Energigruppen fortsætter sit arbejde frem til slutningen af 2013, og er en del af et EU-projekt, som omfatter vedvarende energiprojekter på seks udvalgte danske og irske småøer.

Øvrige tiltag og aktiviteter på Tunø beskrives nedenfor. Der sker mange andre ting på øen end de emner, der behandles i arbejdsgrupperne.

7.7 Tunø-Fonden

Tunø Fonden blev stiftet den 20. oktober 1990 for at sikre øen en dagligvarebutik, der er åben hele året. Baggrunden var, at FDB havde truffet beslutning om, at lukke butikker med lav omsætning. Brugsen på Tunø var en sådan butik. Frivillige bidrag indbragte 128.900 kr., der sammen med andre tilskud gjorde det muligt at købe brugsen på Tunø, nu Købmandsgaarden. Der er desuden modtaget offentlig støtte fra Skov og Naturstyrelsen til forbedringer i butikken, bl.a. er der etableret et bageri, der kan forsyne øen og dens gæster med friskbagt brød. I 1999 blev

Posthusbetjeningen føjet til, så alle postforretninger nu også kan foregå i Købmandsgården. I 2002 blev der etableret Tips og Lotto samtidig med at butikken blev moderniseret bl.a. med nyt inventar

I 2008-2010 blev butikken igen moderniseret med nyt lager, bageri og frysekummer. Der blev lagt nyt tag på butik og lager samt nyt kontor og nærlager.

Tunø-Fonden har købt den plads, hvor der hvert år holdes Tunø Festival. Med dette køb

har fonden sikret, at festivalen kan fortsætte samtidig med, at man har en vis indflydelse på, hvordan festivalen bruger pladsen.

Tunø-Fonden har desuden pr.

1.juni 2001 købt "Postkiosken".

Den er nu indrettet med en guld og sølvvarebutik med tilhørende bolig, Brugskunst forretning, lagerrum og bolig til øens tidligere sygeplejerske. I 2007 byggede Tunø-Fonden også til ved nr. 8 med en ny ambulancegarage, hvor øens ambulance har til huse.

2010 arvede Tunø-Fonden en ejendom Grøvten nr. 8, som der arbejdes på, hvad den evt. kan bruges til.

Desuden har Tunø-Fonden støttet forskellige aktiviteter på Tunø, bl.a. Vandtankprojektet, belsningen langs Havnevejen, Tunø Museum og Tunø Avis.

7.8 I/S Tunø Bys Vandværk

"Thunø Bys Vandværk" blev dannet som et interessentskab den 10. juni 1911 i Thunø Forsamlingshus og som det står i de gamle vedtægter "for at anlægge et Vandværk hersted." Indenfor de sidste 30-40 år er der sket en større udvikling i vandforbruget, da man begyndte at udstykke sommerhusgrunde.

Odder Kommune etablerede en ny kildeplads og et vandværk ca 500 meter nord for det Gl. Mejeri.

Thunø bys Vandværk blev ved med at bestå, på den måde at man købte vand af kommunen og de gamle forbrugerinteressenter havde forsat deres egen bestyrelse.

Desværre kom der et nitratproblem i begyndelsen af firserne. Den 5. maj 1986 blev der nedsat en arbejdsgruppe til sikring af vandforsyningen på Tunø og den 20. juni 1988 besluttede daværende Århus Amtsråd og Odder Kommune at etablere en beskyttelseszone omkring vandværket.

I dag 2011 har Tunø det fineste og rene vand. Ingen pesticider og langt under grænseværdien for nitrat.

1992 - 93 besluttede Odder Byråd at privatisere værket på Tunø. Det blev til, at enten skulle vandet under Odder Vandværk eller også skulle Tunø Bys Vandværk overtage det. I 1994 blev der valgt en ny bestyrelse og udarbejdet nye vedtægter, regulativ samt takstblad. Tunboerne besluttede at overtage anlægget. Vandure blev opsat, ledningsnettet gennem byen blev renoveret og løbende moderniseret.

Vandværket og boringer blev løbende renoveret, senest i 2007 - 08. Der er nu installeret automatisk overvågning samt opdatering af en masse data, således at vandforbruget kan følges, Vandværket er et af de mindste vandværker med 158 forbrugere, men også et af de mest moderne.

Tunø Vandværk er med i samarbejdet om det fælles vandkontor på Samsø, og det har øen meget gavn af. Men der skal fortsat passes meget på vandet. Der må pumpes 13.000 m³ op og der forbruges 12.500 m³.

7.9 Tunø Festival

Tunø Festival har eksisteret siden 1987 og har fået en meget stor betydning for øen.

De mange tusinde besøgende skaber omsætning på Thunø Kro, Det gamle Mejeri, Stalden,

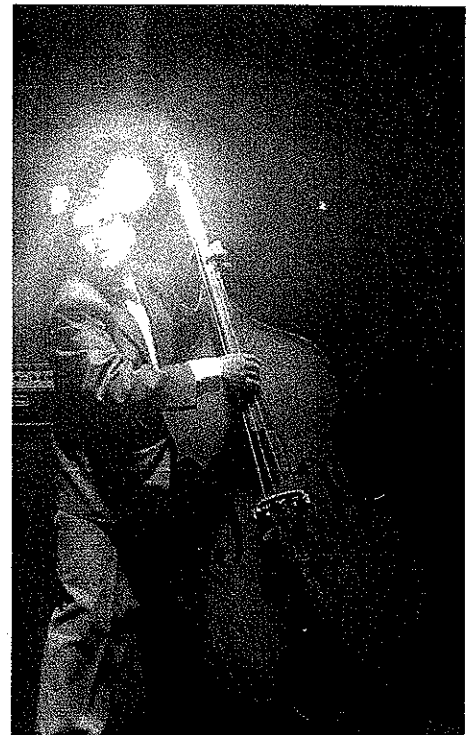
Tunø Købmandsgård, i grøntsagsboderne og for udlejere af baghuse, sommerhuse, værelser og ferielejligheder.

Den største betydning er dog næppe økonomisk, men omtalemæssigt, da Tunø Festival i gennem 25 år har givet øen ubetalelig omtale og "brandingværdi".

Mange tusinde artikler og indslag i aviser, radio og Tv har sikret Tunø en plads i rigtig mange menneskers bevidsthed. Det giver gennemslagskraft i forhold til medier og offentlige myndigheder, og det er med til at sikre, at der hele tiden kommer mange nye besøgende.

Tunø Festival er derfor blevet en institution, som øen ikke har råd til at miste.

Festivalforeningen har imidlertid haft problemer med underskud i syv af de seneste otte år.

Bestyrelsens to ø-medlemmer - valgt af Tunø Beboerforening - bør derfor prioritere arbejdet med at styrke festivalens økonomiske grundlag.

8. Konklusioner og anbefalinger

Tunø har besluttet, at visionen for de kommende år er TUNØ I BALANCE. Hertil er knyttet en række målsætninger, som opfyldes gennem en lang række aktiviteter og projekter. Udviklingsplanen er udarbejdet i en demokratisk proces med en styre/tovholdergruppe bestående af repræsentanter for arbejdsgrupperne, initiativtagerne til planen og Tunø Beboerforening. De 6 arbejdsgrupper har alle bidraget med skriftligt materiale, som i en redigeret form er med i denne plan.

Det er blevet pointeret gang på gang, at udviklingsarbejdet på Tunø skal ske i et positivt sa-

marbejde og dialog med Odder Kommune. Der er mulighed for forbedrede forhold.

Det er i fællesskab blandt tunboerne besluttet, at følgende aktiviteter i første omgang skal prioriteres til gennemførelse: Planlægning og gennemførelse af en undersøgelse af turismen på Tunø - hvorfor kommer turisterne og ikke mindst - hvorfor kommer de ikke? Desuden skabelsen af en fælles hjemmeside og bedre information på havnen.

Der arbejdes hen imod et energimæssigt selvforsynende Tunø med et overskud af energi til salg.

Sundhedsfaciliteterne på Tunø skal fremmes i samarbejde med Odder Kommune - første prioritet er at arbejde for en

fastboende sygeplejerske. Der udarbejdes og gennemføres et fælles skole og pasningstilbud på skolen for alle børn i en positiv dialog med Odder Kommune. Desuden skal der arbejdes på at udvide skolens tilbud til også at omfatte børn fra fastlandet. Etablering af en erhvervsforening på Tunø, etablering af et idécenter for iværksættere og skabelse af muligheder for bosætning som fastboende og "på prøve".

Planlægning og udarbejdelse af et undersøgelsesprojekt for en analyse af færgemulighederne til og fra Tunø. Det skal søges midler til denne analyse, så den kan gennemføres af professionelle. Analysen vil give betingelserne for at beslutte på

hvilken måde, der skal arbejdes videre med færgeproblematikken.

Den nuværende status quo fredning fra 1965 skal undersøges grundigt med henblik på at få den ændret, så den er tidssvarende i forhold til Tunø's behov.

Færgen er både med hensyn til sejlplan og billetpris mange gange i processen blevet fremhævet som et af de store problemer for Tunø's mangel på fremgang. En analyse af færgeproblematikken vil give både Tunø og Odder Kommune et redskab at arbejde videre med i forhold til behovet. Analysen af turismeområdet og fokus på nye turismeaktiviteter (hvoraf mange allerede er i gang), aktivt arbejde for en fælles skole- og pasningsordning på skolen, aktivt bosætningsarbejde og en erhvervsforening med etablering af et idécenter vil skabe både erhverv og bosætning på Tunø. En færge med en tidssvarende fartplan vil være forudsætningen for disse tiltag. Den vedvarende energi på Tunø vil sandsynligvis – udover de energimæssige forhold – betyde en øget fokus på Tunø rent markedsføringsmæssigt. Undersøgelsen af de nuværende fredningsbestemmelser med henblik på en ændring til tidssvarende forhold er også en forudsætning for øens udvikling.

Samarbejdet med Odder Kommune omkring sundhedsfaciliteter på Tunø til glæde for både Tunø og Kommunen kan give forhåbninger om udvikling af en positiv dialog og samarbejde. I processen med udarbejdelsen af planen har 6 politikere fra Odder Byråd været til stede på fællesmøderne og sammen med de mange tun-

boere indgået i en aktiv og positiv dialog.

Tunø kan med gennemførelsen af udviklingsplanen vise, at den aktivitet og initiativrigdom, der findes på Tunø kombineret med den store erfaring i at tiltrække eksterne midler til øen, er et stort plus. Ikke kun for Tunø – men for alle i hele kommunen. Tunø skal i de kommende 10 år udvikle sig til at være en attraktion – både for fastboende, turister og som et eksempel på, at aktive beboere betyder udvikling.

9. Handlingsplan

Forankringen af Udviklingsplanen ligger hos Tunø Beboerforening. Det er også Beboerforeningen, der har søgt midler hjem til selve udarbejdelsen af planen. Det betyder konkret, at Beboerforeningen har det overordnede ansvar for gennemførelsen af Udviklingsplanen – typisk kan planen være et punkt på den årlige generalforsamling. Samtidigt kan bestyrelsen løbende have øje for arbejdsgrupperne og evt. knytte relevante kontakter mellem arbejdsgrupperne. En opgave er også at bevare og udvikle den gejst, der er opstået i selve arbejdsprocessen. Der er kommet en del mennesker med i udviklingsarbejdet – som går ud over det, der kan betegnes som Tordenskjolds soldater.

Alle arbejdsgrupper fortsætter deres arbejde – nu med henblik på at implementere de mandater, de alle har fået. Udover de prioriterede opgaver, er der

stadig mange idéer og planer til senere brug. Det vil sige, at det daglige ansvar ligger hos de enkelte arbejdsgrupper. Indtil videre er det tovholderne i grupperne, der bidrager til, at grupperne fortsætter deres arbejde. Det er vigtigt, at udpege nye tovholdere, hvis der er behov for udskiftning.

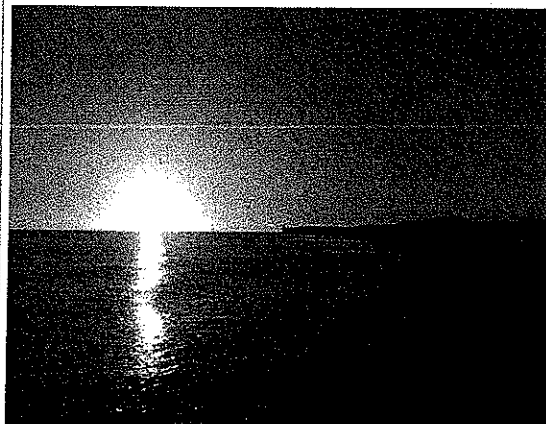
For nogle af arbejdsgrupperne er der konkrete planer om udarbejdelse af projekter og dermed også om at søge eksterne midler. Det er af betydning, at sådanne ansøgninger koordineres for at opnå optimale muligheder for finansiering. Det kan være hensigtsmæssigt at beholde den nuværende styre/tovholdergruppe i det kommende år eller mere – både for at koordinere og for at opsamle nye idéer og aktive.

Det kan også være denne gruppes ansvar at etablere en kontaktperson i kommunen – dette vil ligge naturligt i forlængelse af gruppens nuværende arbejde.

Der er ikke udarbejdet en tidsplan for gennemførelsen af de prioriterede emner – udover at Udviklingsplanen hedder 2011 til 2020.

Udviklingsplan Tunø i balance er støttet af Småøernes Aktionsgruppe med midler fra Indenrigs- og Socialministeriet samt fra EU og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

